

Kap in het woud aan armoede-regelingen

Er bestaan zoveel potjes, fondsjes en regelingen voor armen dat bijna niemand er wijs uit wordt. Gerda de Vries doet vanuit de praktijk enkele aanbevelingen.

Jetta Klijnsma, staatssecretaris van sociale zaken, was afgelopen week op 'armoede- en schuldenestafette door het land' om 'oplossingen voor armoede te inventariseren'. Kinderen die zonder ontbijt naar school gaan of die maar drie keer per week warm eten krijgen. Het komt voor in Nederland, dat ondanks de crisis nog steeds hoog in de toptien van rijkste landen ter wereld staat.

Of Nederland nu afscheid neemt van de verzorgingsstaat en de overgang naar de participatiesamenleving inzet, feit is dat – ook volgens het CBS – de armoede de komende jaren fors toeneemt. Hoewel het hart van staatssecretaris Klijnsma ongetwijfeld op de goede plaats zit, zou ze ook naar België moeten reizen. Daar worden 'ervaringsdeskundigen' uit de doelgroep door de overheid geschoold om vervolgens te worden ingezet in een fijnmazig netwerk dat de armoede actief bestrijdt en armen bijstaat.

In Nederland beginnen de moeilijkheden al bij de definitie van armoede. De ene overheidsinstelling gebruikt harde financiële ondergrenzen waarmee voedsel al dan niet kan worden aangeschaft. Andere diensten betrekken er ook aspecten van welzijn bij; een mens dient ook af en toe de krant te lezen of met een bloemetje naar een verjaardagsfeestje te kunnen gaan.

En dan is er het woud aan betrokkenen bij de bestrijding van armoede. Aan de ene kant is het hartverwarmend dat zoveel vrijwilligers zich bezighouden met de minder

Wanneer is sprake van armoede: alleen als er te weinig geld is voor voedsel, of ook als iemand geen verjaardagsbloemetje kan kopen?

fortuinlijke medemens. Maar de keerzijde daarvan is dat zelfs doorgewinterde functionarissen in hulpverlening en welzijn door de bomen het bos niet meer zien. Er bestaan inmiddels zoveel potjes, fondsjes en toeslagenregelingen, dat een normaal mens er geen wijs meer uit wordt. Een cynisch gevolg daarvan is onderbenutting; mensen weten niet waar ze recht op hebben en hoe ze dat kunnen krijgen.

Dat geldt ook voor de bijzondere bijstand. Die is ooit speciaal opgericht om aspecten van armoede te bestrijden. Of een langdurig bijstandsgerechtigde geld voor bijvoorbeeld een nieuwe wasmachine moet lenen of krijgt van de sociale dienst hangt anno 2013 volledig af van de vraag in welke gemeente de persoon in kwestie woont.

De rijksoverheid is van mening dat

de lagere overheden zich niet moeten bezighouden met inkomenspolitiek. Onder Rutte I is het verstrekken van bijzondere bijstand verschoven van gift naar lening, waarbij het geleende bedrag gespreid op de uitkering wordt ingehouden. Hierdoor wordt nu veel minder bijzondere bijstand aangevraagd. In Nederland zijn een paar gemeenten, waaronder Tilburg, nu bezig om de bijzondere bijstand weer op te rekken. In de ene plaats wordt het dus weer vaker een gift terwijl het elders uitsluitend als lening wordt verstrekt. Kortom: er is geen 'nationaal peil' op te trekken.

Om armoede in Nederland aan te pakken, is een aantal zaken nodig.

Allereerst moeten we in Nederland af van de eeuwige reflex tot symptoombestrijding. Doordat zoveel verschillende hulpverleners in de gaten springen wordt de heldere lijn onzichtbaar. Begin – net als in België – met het registreren van individuen in plaats van huishoudens en stel profielen op. Wie zijn er arm, waarom en waardoor? Vaak geeft dat al voldoende indicaties voor een andere aanpak en dus effectiever beleid.

Daarnaast moeten ook de basisuitkeringen omhoog naar een niveau waarvan te leven valt. Tegelijkertijd kan dan het woud aan toeslagen en opcenten worden afgeschaft. Dat scheelt bureaucratie en de cultuur van wantrouwen die om al die regelingen heen hangt. Professionals controleren zich vaak een ongeluk – er zou eens een tientje te veel aan de verkeerde toevallen.

Hopelijk slaagt Jetta Klijnsma erin de armen in Nederland weer te laten participeren in het grotere geheel.

Gerda de Vries
directeur Feniks, stedelijk centrum voor emancipatie te Tilburg